

Problemløsning er en holdsport med forskning som en central spiller

Temanummer: Når viden skaber forandring

Forskning – og i det hele taget det at tilvejebringe og dele ny viden – er et helt centralt værktøj i Realdanias værktøjskasse, særligt når det handler om at løse nogle af de mere komplekse samfundsproblemer.

Det er afgørende, at vi generelt i samfundet bliver endnu bedre til at skabe rammer, hvor forskning og praksis rykker tættere sammen og tager et fælles ansvar for at skabe ny praksisnær viden.

JESPER NYGÅRD

Adm. direktør i den
filantropiske forening
Realdania,
jny@realdania.dk

Realdanias mission er at skabe livskvalitet gennem det byggede miljø. Og når man ønsker at flytte samfundet i en bedre og mere bæredygtig retning – i vores tilfælde gennem udviklingen af de fysiske rammer for livet i Danmark – er viden et helt afgørende redskab. Jo mere kompleks en problemstilling, jo vigtigere et redskab er viden. Men forskning og tilvejebringelse af viden er ligesom en schweizerkniv et mangefacetteret redskab, hvor forskellige greb passer til forskellige opgaver og problemer.

Nogle gange er der behov for det store udtræk og et ambitiøst forskningsprogram. Det har vi f.eks. valgt i vores nye indsats »RESPOND – rammerne for den nye hverdag«, hvor vi sammen med en række samarbejdspartnere sætter fokus på, hvordan COVID-19 har påvirket vores adfærd og brugen af de fysiske rammer for vores hverdag. Her skal forskere på bl.a. BUILD – Aalborg Universitet afdække viden og bud på løsninger fra både pandemi-perioden og i de efterfølgende år. Målet er i sidste ende at blive klogere på, hvordan vi oven på pandemien skaber et mere robust bygget miljø. Følgeforskningen kommer til at løbe i en årrække, og resultaterne vil løbende blive offentliggjort og kan dermed spille sammen med det løsningsspor, som også er en del af indsatsen. Her er der tale om en tværgående kapacitetsopbygning, der belyser et felt, som vi indtil videre kun kender konturerne af.

Andre gange er det måske mere relevant at samle eksisterende viden, tilføje det, der mangler, og se på det fra nye vinkler. Det gjorde vi f.eks., da vi i 2016 tog hul på en længere proces, der havde som mål at kickstarte udviklingen af nye tidssvarende seniorbofællesskaber. En boligform, hvor byggeriet på det tidspunkt var gået næsten i stå.

Her lykkedes det med en relativt hurtig vidensindsats at få dokumenteret, at der var et mismatch mellem antallet af boliger og den efterspørgsel, seniorerne selv gav udtryk for. Altså noget der tydede på et marked og en forretningsmulighed. Store bygherrer som pensionselskaber og den almene sektor,

der i forvejen årligt bygger boliger for milliarder, sprang til og gik i samarbejde med os om at udvikle seniorbofællesskaber med fokus på hverdagens fællesskaber. Målet var, at nogle af de boliger, der alligevel skulle bygges, blev bygget efter dette koncept. Her godt fem år senere opføres der flere seniorbofællesskaber end i mange år, og flere pensionselskaber har nu indskrevet denne type boliger i deres ejendomsstrategier.

Andre gange igen kobler vi forskning og opsamling af viden op på helt praktiske eksperimenter ude i virkeligheden. Det har f.eks. været tilfældet i det eksperimenterende byggeri Sunde Boliger i Holstebro, som står på ryggen af en årelang forskningsindsats på indeklimateområdet. Det er et 1:1 forsøgsbyggeri, som har haft som mål at danne bro mellem forskning og praksis og undersøge mulighederne for et bedre indeklima med afsæt i byggematerialer, byggemetoder og teknologi. I denne type konkrete eksperimenter får vi afprøvet forskningsviden, og i mødet med praksis opstår ny viden, som kan føde tilbage til ny forskning. I denne vekselvirkning mellem forskning og praktik får vi bygget en robust virkelighedsnær viden op.

Som ovenstående viser, er det ikke »one size fits all«. Vi starter altid med problemet, der skal løses, og så kigger vi på, hvilke værktøjer og midler der er relevante. Når det kommer til de svære og komplekse problemstillinger, så er forskning meget ofte en central spiller.

Vi ser dog helt generelt i samfundet et stort potentiale i at få afkortet vejen mellem forskning og praksis – i hvert fald inden for vores arbejdsfelt, som er det byggede miljø. Dele af byggeriet er en meget »hands on«-branche, og daglig interaktion med forskningsmiljøerne er mange steder ikke hverdagskost. Derfor kan vejen mellem forskning og praksis blive meget lang og fyldt med barrierer. Og løsningen er ikke bare, at forskerne skal blive bedre til at kommunikere resultaterne og lave pixibøger. Det handler om at bygge vidensbroer og skabe reelle forbindelser mellem mennesker og organisationer i det daglige arbejde.

Realdania har i en række projekter forsøgt at etablere rammer, hvor vejen bliver kort, og ansvaret for at skabe ny viden er både forskerens og praktikerens. Sammen med Innovationsfonden har vi i flere omgange støttet netværk af erhvervs-ph.d.'er – senest med fokus på cirkulær tænkning i byggeriet – hvor en lang række virksomheder inden for byggeriet får forskere inden for dørene, som en del af deres hverdag. Ph.d.'erne bliver en kanal mellem forskning og praksis, og vi oplever, at de åbner døre og bygger bro. Samtidig sikrer modellen med forskernetværk et fællesskab for forskningsmiljøer i byggeriet, som ofte kan være små og lidt fragmenterede. Endelig får alle – både forskere og virksomheder – adgang til al viden og et stort netværk. Der skabes et fælles vidensboost og en kapacitetsopbygning på det komplekse nye vidensfelt, som cirkulær økonomi i byggebranchen er – og dermed et skub på en vigtig bæredygtighedsdagsorden.

I min optik er problemløsning næsten altid en holdsport. Det gælder, uanset om vi taler om bedre indeklima, udsatte boligområder, havvandsstigninger, boliger til unge hjemløse eller grøn omstilling i byggebranchen, for blot at nævne nogle af Realdanias arbejdsfelter. Det er nødvendigt med et bredt samarbejde i hele værdikæden og på tværs af sektorer, for ingen aktør kan løse problemet alene.

Hvorfor lykkes det så ikke altid? Kort sagt fordi det er svært. Vores rammevilkår og de hensyn, vi er nødt til at tage, er vidt forskellige, og det er vi ikke altid lige gode til at forstå og respektere. En virksomhed har en bundlinje og ofte aktionærer og ejere at tage hensyn til, en borgmester og minister har et politisk bagland, en valgperiode og borgere i kommunen. I civilsamfundet, hvor jeg taler fra, har man måske medlemmer, den demokratiske legitimitet og vedtægternes formålsparagraffer som en del af rammevilkårene.

Personligt tror jeg på, at vi kun bliver bedre til det, hvis vi hele tiden øver os. Jo flere gange vi går sammen på tværs af samfundets sektorer, f.eks. forsknings- og vidensinstitutionerne og erhvervslivet, jo bedre kommer vi til at kende hinandens verdener, dagsordener og rammevilkår. Og ikke mindst forstå, hvad vi kan berige hinanden med. Det er indsatsen med erhvervs-ph.d'erne et rigtig godt eksempel på. Her har flere af de virksomheder, der tidligere har været med, oplevet værdien, og de har valgt efterfølgende at fortsætte samarbejdet med nye forskere og udbygge samarbejdet med forskningsinstitutionerne.

Derfor er det også centralt, at vi bredt i samfundet hele tiden tænker i at skabe rammer, hvor vi kan samarbejde på nye måder, og hvor vi i den daglige problemløsning kommer så tæt på hinanden, at tilvejebringelse af viden og anvendelsen i praksis føles som et fælles ansvar.

I min optik er der ingen bagside ved at rykke tættere sammen. Nelson Mandela har sagt: »Jeg taber aldrig. Enten vinder jeg, eller også lærer jeg«. Det gælder også her. Vi kan ikke tabe – enten lykkes det, og vi »vinder« vigtig viden og gode løsninger, eller også bliver vi klogere og lærer noget om samarbejde i krydsfeltet mellem forskning og praksis. Begge dele er vigtigt.